

VI. Μια τροφή ουσιαστική

«Τι ωραίο γεύμα ήταν αυτό!», είπε η γυναίκα στο σύζυγό της, όταν έφυγαν από το σπίτι όπου ήταν καλεσμένοι. «Ναι, σου άρεσε;», ρώτησε εκείνος άκεφα. «Εμένα δε με ικανοποίησε». «Γιατί, τι του έλειπε; Δεν είδες πόση ποικιλία φαγητών είχε το τραπέζι και πόσα από αυτά τα είχε φτιάξει με τα χεράκια της η φίλη μας; Τι άλλο περίμενες για να ευχαριστηθείς;», απάντησε αυτή λίγο επικριτικά και τότε εκείνος της εξήγησε τι εννοούσε: «Δε λέω, τα φαγητά ωραία ήταν, όμως κάτι άλλο ήθελα από την εκδήλωση. Πενήντα χρονών είμαι, δε μου αρκεί πια μόνο να απολαμβάνω ωραίες γεύσεις και να έχω ένα γεμάτο στομάχι. Δεν τα αρνούμαι, βέβαια, κι αυτά, αλλά και δε με πληρούν, όπως μου συνέβαινε παλαιότερα. Κάτι διαφορετικό έχω τώρα ανάγκη, μια πληρότητα άλλου είδους, που δεν ξέρω ποια είναι ούτε πού θα τη βρω».

«Α, τώρα κατάλαβα γιατί τον τελευταίο καιρό δε με ρωτάς τι θα μαγειρέψω», τον διέκοψε η γυναίκα του, «και γιατί την ώρα που τρώμε δε λες όπως άλλοτε αν το φαγητό είναι επιτυχημένο ή όχι. Τι, όμως, ζητάς και πώς μπορώ εγώ να σε βοηθήσω να το βρεις;». «Όπως σου είπα, δεν έχω ακόμα αντιληφθεί τι μου λείπει. Άσε να το σκεφτώ λίγο, μήπως και μου έρθει καμιά ιδέα», ήταν η απάντησή του κι εκείνη δε συνέχισε την κουβέντα.

Η διάθεση του άντρα δεν άλλαξε μετά την επισήμανση που είχε κάνει ότι κάτι του έλειπε για να νιώθει πληρότητα. Η γυναίκα του, γνωρίζοντας τώρα την αιτία της αδιαφορίας του για το φαγητό, δεν ενοχλιόταν όταν δεν της έλεγε τίποτα για τη μαγειρική της. Τη στενοχωρούσε, όμως, το γεγονός ότι δεν ήξερε τι να κάνει για να του συμπαρασταθεί στην προσπάθειά του να καταλάβει τι ήταν αυτό που ήθελε. Ως τότε οι ανάγκες και οι επιθυμίες και των δύο ήταν ξεκάθαρες και έτσι μπορούσαν να αλληλοστηρίζονται για να τις ικανοποιούν όσο γινόταν καλύτερα. Το ακαθόριστο αίτημα του άντρα ήταν μια καινούργια φάση της ζωής τους που δε γνώριζε ούτε ο ένας ούτε ο άλλος πώς να αντιμετωπίσει. Ευτυχώς, η σχέση τους ήταν καλή και η απρόβλεπτη αυτή κατάσταση δεν την επηρέαζε αρνητικά. Αντίθετα, έρχονταν στιγμές που και οι δύο ήθελαν να είναι πολύ κοντά, με την ελπίδα να τους φανερωθεί το άγνωστο και να αρχίσουν να κάνουν τα δέοντα για την κάλυψή του.

Το Πάσχα πλησίαζε και ο γιος τους, που σπούδαζε σε άλλη πόλη, ήρθε να περάσει τις διακοπές στο σπίτι τους. Η χαρά και των τριών για τις μέρες που θα ήταν μαζί απομάκρυνε τις σκέψεις του άντρα από την άγνωστη ανάγκη του. Συμμετείχε σε όλες τις εκδηλώσεις με πολλή ευχαρίστηση και στο πασχαλινό γεύμα έψησε ο ίδιος το καθιερωμένο αρνί. Η γυναίκα του, που έβλεπε την αλλαγή του, είχε αρχίσει να πιστεύει ότι η απουσία του γιου τους ήταν η πραγματική αιτία της ακαθόριστης αίσθησής του ότι

κάτι του λείπει. Η ιδέα της αποδείχτηκε λανθασμένη, όταν εκείνος, αφού δοκίμασε τα φαγητά, απομακρύνθηκε από την παρέα και κάθισε μόνος του σε μια γωνιά του κήπου. Τον πλησίασε για να μάθει τι συνέβαινε και η απάντησή του ήταν ότι πάλι είχε νιώσει πως η απόλαυση που δίνουν οι ωραίες γεύσεις είναι ελάχιστη και ασήμαντη. Καθώς η στιγμή ήταν ακατάλληλη για να συνεχίσουν την κουβέντα τους, ξαναγύρισαν στο τραπέζι, όπου οι συγγενείς τους απολάμβαναν χαρούμενοι το καλοψημένο αρνί, την παρέα και τον ανοιξιάτικο καιρό.

Οι διακοπές έφταναν στο τέλος τους και ο πατέρας έκανε μια τελευταία συζήτηση με το γιο του για τη ζωή του στο Πανεπιστήμιο. Ο νεαρός, αφού μίλησε για τις σπουδές του, άρχισε να λέει διάφορα για τους συμφοιτητές του, τις συνήθειες και το χαρακτήρα τους. Αναφερόμενος σε κάποιον από αυτούς, είπε ότι είχε περάσει πολύ δύσκολα παιδικά χρόνια, λόγω μεγάλων οικονομικών προβλημάτων των γονιών του, που ορισμένες φορές δεν μπορούσαν να παρέχουν στα παιδιά τους ούτε μια επαρκή καθημερινή τροφή. Όταν η κατάσταση βελτιώθηκε, ο φίλος του, που ήταν τότε οκτώ χρονών, ένιωσε τόση χαρά, που, κάθε φορά πριν αρχίσει να τρώει, έλεγε με την αγνότητα της ηλικίας του: «Θεέ μου, Σ' ευχαριστώ που μου δίνεις φαγητό». Την παιδιάστικη αυτή συνήθεια τη διατηρούσε ακόμα, επαναλαμβάνοντας πριν από κάθε γεύμα τα ίδια λόγια, σιωπηλά όμως για να μην προκαλεί παράξενες εντυπώσεις στους άλλους. Έλεγε, επίσης, ότι, αν για κάποιο λόγο ξεχνούσε να τα πει, το φαγητό τού φαινόταν άνοστο και του προκαλούσε δυσφορία. Η ιστορία αυτή ξανάφερε στο νου του άντρα τις σκέψεις του για τις γεύσεις, αλλά δεν τις είπε στο γιο του, που είχε διάθεση να μιλήσει κι άλλο για τους φίλους του. Την επομένη ο νεαρός έφυγε και η ζωή του αντρόγυνου μπήκε πάλι στο συνηθισμένο ρυθμό της.

Με την πρώτη ευκαιρία ο άντρας επανέλαβε στη γυναίκα του όσα του είχε διηγηθεί ο γιος τους. Εκείνη τον παρακολουθούσε προσεκτικά και αναρωτιόταν αν η ιστορία που άκουσε του είχε δώσει κάποια απάντηση στο θέμα που τον απασχολούσε. Αυτός έλεγε ότι είχε παραξενευτεί ιδιαίτερα από τη διαπίστωση του φοιτητή ότι το φαγητό τού φαινόταν άνοστο όποτε ξεχνούσε να ευχαριστήσει τον Θεό που του το έδωσε. Δεν καταλάβαινε πώς μια τέτοια παράλειψη μπορεί να επηρεάσει τη γεύση ενός ανθρώπου, επειδή όμως ήθελε να δει αν όντως ήταν σωστή, είχε αρχίσει κι αυτός να απευθύνει μια ευχαριστία στον Κύριο πριν από κάθε γεύμα του.

Η σύζυγός του δεν εξέφρασε καμιά γνώμη, με το σκεπτικό ότι καλό ήταν να μην παρέμβει στις ιδέες και τις προσπάθειές του. Του ζήτησε μόνο να της πει τα συμπεράσματά του, όταν θα κατέληγε σ' αυτά. Και, πράγματι, έτσι έγινε, όταν λίγες μέρες αργότερα εκείνος της ζήτησε να καθίσει κοντά του και άρχισε να της μιλά.

«Όπως ξέρεις, ποτέ δεν ήμουν άπιστος, γι' αυτό και η ιστορία του φοιτητή με εντυπωσίασε. Σκέφτηκα μήπως δε χαιρόμουν την τροφή, επειδή είχα ξεχάσει ότι είναι ένα Θείο δώρο. Με την ευχαριστία που άρχισα να απευθύνω στον Θεό, κάτι άλλαξε σιγά σιγά στη διάθεσή μου και δεν εύρισκα πια τα φαγητά τόσο άνοστα. Έρχονταν και φορές που τα απολάμβανα απλά και χωρίς καμιά σκέψη. Η θετική αυτή αλλαγή εξακολουθεί να υπάρχει, αλλά και πάλι δεν αισθάνομαι καλυμμένος, όπως είχα ελπίζει. Μου λείπει πάντα αυτό το κάτι άλλο, το άγνωστο, για το οποίο σου είχα μιλήσει προ καιρού. Ναι, καλό είναι να μη βρίσκω άγευστη την τροφή, τι περισσότερο, όμως, μπορεί να μου προσφέρει αυτή η ευχάριστη αίσθηση; Δεν μπορώ να πιστέψω ότι ο Θεός που μας έπλασε το μόνο που κάνει για μας είναι να μας ταΐζει με τα παράγωγα της φύσης, όπως κάνει όσο καλύτερα μπορεί και κάθε γονιός για το παιδί του. Πιστεύω, αντίθετα, ότι και κάτι άλλο πολύ πιο ουσιαστικό μάς δίνει, αλλά εγώ δεν το έχω ακόμα βρει».

Η σύζυγός του απάντησε: «Μα ξεχνάς ότι και ο αέρας που αναπνέουμε δημιουργήμα του Θεού είναι; Ξεχνάς ότι το σώμα μας, οι αισθήσεις με τις οποίες αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο γύρω μας είναι επίσης έργο δικό Του; Και το νου που μας βοηθά να σκεπτόμαστε και να καταλαβαίνουμε τόσα πράγματα Εκείνος δε μας τον έδωσε; Γιατί περιορίζεσαι μόνο στη γεύση και την απόλαυση που μας δίνει η τροφή και αγνοείς όλα τα άλλα;».

«Όχι, δεν τα αγνοώ», εξήγησε εκείνος, «εστιάστηκα κυρίως στο θέμα του φαγητού λόγω της αφορμής που μου έδωσαν τα τελευταία γεύματα. Και οι άλλες όμως αισθήσεις δεν κάνουν κάτι διαφορετικό, μια απόλαυση μας προσφέρουν, που είναι επίσης πρόσκαιρη, όπως είναι και η απόλαυση της γεύσης. Άσε που, αντί για ευχαρίστηση, συχνά οι αισθήσεις προκαλούν δυσαρέσκεια, όπως όταν βρίσκεσαι δίπλα σε κάποιον άπλυτο ή μεθυσμένο και κλείνεις τη μύτη σου, γιατί δεν αντέχεις τη δυσοσμία του. Αυτά, όμως, είναι λεπτομέρειες και όλοι λίγο πολύ τα ξέρουμε, γι' αυτό δεν έχει νόημα να τα επαναλαμβάνω. Το βασικό μου ερώτημα παραμένει αναπάντητο. Τι είναι αυτό το άγνωστο που δίνει μια πληρότητα διαρκείας, μια κάλυψη που δεν περιορίζεται στη σύντομη ικανοποίηση των φυσικών αναγκών μας, αλλά μας 'τρέφει' ουσιαστικά, μόνιμα και αμετάκλητα; Μη μου πεις ότι είναι το μυαλό μας, γιατί πολλές φορές έχουμε κουβεντιάσει και για τις δικές του αδυναμίες και δυσκολίες. Αυτά είχα να σου πω και, για να είμαι πιο σαφής, επαναλαμβάνω ότι η ευχαριστία μου στον Θεό για την τροφή που μας παρέχει με βοήθησε αρκετά, αλλά δε μου έδωσε την άλλη βοήθεια που ζητούσα».

Η σύζυγός του, μη έχοντας τίποτα να προσθέσει στα λόγια του, έμεινε σιωπηλή για αρκετή ώρα και στο τέλος του είπε την εξής σκέψη της: «Αφού ο Θεός φροντίζει για όλα όσα χρειαζόμαστε, θα φροντίσει και για την ανάγκη σου να βρεις το άγνωστο

που ζητάς. Μπορεί ήδη να σου το δίνει, αλλά εσύ να μην το αντιλαμβάνεσαι, είτε επειδή δεν το γνωρίζεις και δεν το συνειδητοποιείς είτε επειδή χάνεις το χρόνο σου με όσα σου προσφέρουν μόνο πρόσκαιρες ικανοποιήσεις. Υπάρχει άραγε πιθανότητα, αν ευχαριστήσεις τον Θεό γι' αυτό που νομίζεις ότι δεν έχεις, να αρχίσεις να το απολαμβάνεις, όπως έγινε και με τα φαγητά που άρχισες πάλι να τα χαίρεσαι όταν Τον ευχαρίστησες για την καθημερινή τροφή σου; Μήπως η 'γεύση' του άγνωστου σου αποκαλυφθεί, όταν το δεις σαν δώρο του Θεού, όπως σου συνέβη και με την αίσθηση της γεύσης;».

«Για στάσου, περίμενε λίγο», τη διέκοψε εκείνος, «κάποιο νόημα μοιάζει να έχει η ιδέα σου. Είπες ότι, όπως χάρηκα τη γεύση του φαγητού, έτσι είναι πιθανό να χαρώ και τη 'γεύση' εκείνου που δε γνωρίζω, όταν ευχαριστήσω τον Θεό γι' αυτό. Ο συνειρμός δεν είναι λάθος, υπάρχει όμως μια μεγάλη διαφορά μεταξύ των δύο κι αυτή δημιουργεί πολλές δυσκολίες. Γιατί είναι σίγουρο ότι ξέρω τη σημασία της τροφής για την επιβίωση και την υγεία μας, αλλά δεν ξέρω τη σημασία του άγνωστου, αφού αυτό μου είναι άγνωστο. Απλά έχω μια διαίσθηση ότι η σημασία του είναι πέρα από οτιδήποτε μπορώ να σκεφτώ με τις γνώσεις που έχω για τον εαυτό μου. Νιώθω, όμως, μια μεγάλη ψυχική ανάγκη να το βρω, γιατί κάτι βαθιά μέσα μου μου λέει ότι είναι το μόνο που δίνει πληρότητα. Αν και εξακολουθώ να αγνοώ τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να το αναζητήσω, η επιθυμία μου να τα καταφέρω δε μειώνεται».

«Καθώς σε άκουγα να μιλάς», είπε η σύζυγός του, «σκέφτηκα ότι όσο καιρό ένιωθες πως τα φαγητά δε σε κάλυπταν, αυτό δεν οφειλόταν στην απουσία τους, αλλά στη δική σου αδιαφορία να τα απολαύσεις. Συνέπεια της στάσης σου ήταν ότι δε χαίρόσουν την τροφή σου. Για το συγκεκριμένο θέμα που συζητάμε έχεις ακριβώς την αντίθετη στάση, δηλαδή το θέλεις πολύ, επιθυμείς να βιώσεις την παρουσία του, παρόλο που αυτή δε σου έχει φανερωθεί. Αναρωτήθηκα, λοιπόν, τι έχει πραγματική σημασία, να υπάρχει μπροστά μας κάτι που δεν επιθυμούμε ή να θέλουμε κάτι που δε μας έχει αποκαλυφθεί αλλά η συνείδησή μας μας επικυρώνει την ύπαρξή του; Η γνώμη μου είναι ότι σημαντική είναι η θέλησή μας για οτιδήποτε και ότι, μόνο αν αυτή υπάρχει, μας ανοίγεται και ο δρόμος για να το βρούμε».

Ο άντρας δεν άργησε να απαντήσει στη γνώμη της γυναίκας του, γιατί είχε και ο ίδιος παρόμοιες ιδέες. Της είπε, λοιπόν: «Όσα ανέφερες τώρα συμπλήρωσαν εκείνα που έλεγες προηγουμένως και με βοήθησαν και μένα να βάλω σε τάξη κάποιες σκέψεις μου. Η κατάληξη όσων είπαμε είναι ότι τα καλά, τα θετικά, είναι παρόντα γύρω μας και μέσα μας, έστω κι αν εμείς δεν τα βλέπουμε ή δεν τα επιθυμούμε. Επομένως, το να ευχαριστούμε τον Θεό για το καθετί είναι ένας δρόμος που μπορεί να μας οδηγήσει στο να απολαμβάνουμε τα γνωστά για τα οποία αδιαφορούμε, καθώς και στο να μας αποκαλύπτονται τα άγνωστα που θέλουμε να γνωρίσουμε και να βιώσουμε. Παρόλο

που υπάρχει μεγάλη απόσταση μεταξύ της γεύσης του φαγητού και της 'γεύσης' της πληρότητας, σκέπτομαι να αρχίσω να ευχαριστώ τον Κύριο και για αυτήν, ζητώντας Του ταυτόχρονα να μου την αποκαλύψει».

Οι συζητήσεις του αντρόγνου είχαν φτάσει σε ένα τέτοιο σημείο, που δεν μπορούσαν πια να συνεχιστούν, αν προηγουμένως ο άντρας δεν έβαζε σε πράξη τα συμπεράσματα στα οποία είχαν καταλήξει. Η θέλησή του για την πραγμάτωση των ιδεών τους είχε πολύ ενισχυθεί από το πόρισμα στο οποίο είχαν οδηγηθεί, ότι δηλαδή τα θετικά, τα αγαθά, με όποια μορφή και αν εκδηλώνονται, είναι πάντα παρόντα. Με τη σκέψη αυτή άρχισε να ευχαριστεί τον Κύριο για την πληρότητα, την οποία αναγνώριζε ως υπαρκτή, παρόλο που ο ίδιος δεν τη βίωνε. Η διαδικασία της ευχαριστίας για το άγνωστο τού έφερνε κάποιες στιγμές ηρεμίας, που δυνάμωναν την πίστη του και τον βοηθούσαν να ξεπερνά άλλες στιγμές δύσκολες, όταν δε βίωνε τίποτα ευχάριστο. Δεν είχε καταλάβει ακόμα τι ήταν αυτό που η ψυχή του ζητούσε, θεωρούσε όμως την ηρεμία που τον κατέκλυζε μια ένδειξη ότι ακολουθούσε το σωστό δρόμο που θα τον οδηγούσε στο στόχο του.

Ο καιρός περνούσε και η σταθερή επανάληψη της ευχαριστίας και της επίκλησης έφεραν νέες, πιο καθαρές ιδέες στο νου του άντρα. Μια από αυτές ήταν πως η αναφορά του στον Θεό αποτελούσε ένα βασικό στοιχείο της εργασίας του για την αναζήτηση της πληρότητας. Σκεπτόταν, όμως, ότι η ηρεμία που βίωνε έπρεπε να διασταυρωθεί και με άλλα ψυχικά γνωρίσματα, για τα οποία πιθανό να μην αρκούσαν η ευχαριστία και η επίκληση, που είχε ως τότε χρησιμοποιήσει αναφερόμενος στον Θεό. Έθεσε λοιπόν στον εαυτό του την ερώτηση αν πραγματικά πιστεύει ότι ο Κύριος μάς δίνει πάντα ό,τι χρειαζόμαστε. Σύντομα διέκρινε ότι είχε ορισμένες αμφιβολίες για το θέμα αυτό, οι οποίες οφείλονταν στις διάφορες δυσάρεστες συνθήκες που είχε αντιμετωπίσει στη ζωή του. Όταν όμως θυμήθηκε τις πρόσφατες αντιδράσεις του για τις γεύσεις, κατάλαβε ότι αυτές είχαν γίνει το κίνητρό του για την αναζήτηση μιας πιο ουσιαστικής ικανοποίησης. Επομένως, και όλα τα άλλα φαινομενικά δυσάρεστα γεγονότα κάποιο θετικό αποτέλεσμα θα είχαν, έστω κι αν αυτός δεν το είχε συνειδητοποιήσει. Με τις σκέψεις αυτές οι αμφιβολίες του διαλύθηκαν και η πίστη του στη Θεία Πρόνοια δυνάμωσε, γεγονός που τον έκανε να νιώθει και ο ίδιος πιο δυνατός.

Η γυναίκα δεν επενέβαινε καθόλου στις εσωτερικές διεργασίες του άντρα της, καθώς αντιλαμβανόταν ότι αυτές ήταν προσωπικά του βιώματα, για τα οποία θα του έλεγε τη γνώμη της, μόνο αν εκείνος της το ζητούσε. Η στιγμή που αυτός αποφάσισε να της μιλήσει δεν άργησε να έρθει, γιατί η σχέση τους ήταν απ' αρχής δομημένη στην ειλικρίνεια και την ανταλλαγή απόψεων. Έτσι, μια μέρα ο άντρας άρχισε πάλι να της περιγράφει τι είχε κάνει από την προηγούμενη συζήτησή τους. Της μίλησε για την ηρεμία και τη δύναμη που ένιωθε και της εξήγησε ότι αυτές τις θεωρούσε αποτέλεσμα

της ευχαριστίας, της επίκλησης και της πίστης του στον Θεό. Ολοκληρώνοντας την περιγραφή των εμπειριών του είπε: «Βλέπω ότι έχει γίνει μια αρχή στην πορεία μου για την πληρότητα που αναζητούσα, έχω όμως την εντύπωση ότι ακόμα κάτι λείπει. Κάτι που μου φαίνεται πολύ ουσιαστικό και που δεν ξέρω ποιο είναι για να το κάνω συνειδητά, ώστε να γνωρίσω και να βιώσω το ποθούμενο αποτέλεσμα. Μήπως έχεις εσύ καμιά ιδέα που θα με βοηθήσει;».

Εκείνη του είπε ότι τα λόγια του της είχαν θυμίσει μια φιλενάδα της, που συνήθως ήταν κι αυτή ήρεμη και δυνατή, και ότι πιθανόν η δική της συμπεριφορά σε κάποιο γεγονός να του έδινε την απάντηση που ζητούσε. Οι γονείς της κοπέλας αυτής είχαν αρρωστήσει και οι δύο πολύ βαριά και η ευθύνη για τη φροντίδα τους είχε πέσει όλη πάνω της. Τους φρόντισε όσο καλύτερα μπορούσε ως τη μέρα του θανάτου τους και όλοι θαύμαζαν τη δύναμη και την ψυχραιμία με τις οποίες αντιμετώπιζε τα προβλήματά τους. Όταν εκείνοι πέθαναν, η κοπέλα κλείστηκε στον εαυτό της και πέρασαν μήνες, ώσπου να αποφασίσει να πει στη φίλη της τι της είχε συμβεί. Ομολόγησε τότε ότι, εκτός από τον πόνο που της προκάλεσε η απώλεια των γονιών της, το κλείσιμό της οφειλόταν στο ότι είχε διακρίνει ένα μεγάλο κενό στη στάση της απέναντί τους. Το κενό της ήταν πως όσα έκανε γι' αυτούς ξεκινούσαν από μια αίσθηση καθήκοντος, που εκφραζόταν με δυναμική ψυχραιμία, αλλά όχι με την ανάλογη αγάπη και στοργή. Έτσι, ένιωθε ότι δεν τους επέστρεψε ποτέ όλα όσα εκείνοι της είχαν προσφέρει, καθώς την είχαν φέρει στη ζωή και την είχαν μεγαλώσει με πολλές θυσίες και κόπο.

Οι ενοχές της κοπέλας κράτησαν αρκετό καιρό και έφυγαν μόνο όταν κατανόησε πως είχε διογκώσει πολύ τα απλά ανθρώπινα λάθη της, εξαιτίας της μεγάλης επιθυμίας της να παριστάνει πάντα τη δυνατή και την ήρεμη. Κατάλαβε τότε ότι οι πράξεις της εκφράζαν την αγάπη που νόμιζε ότι δεν είχε δώσει στους γονείς της και αυτό τη βοήθησε ουσιαστικά στο να αποδεχτεί τον εαυτό της και να μετέχει πάλι στη ζωή.

Ο άντρας, αφού παρακολούθησε με μεγάλο ενδιαφέρον τη διήγηση της γυναίκας του, της είπε: «Αυτό που κατάλαβα από όσα θετικά συνέβησαν στη φιλενάδα σου, όταν πείσθηκε ότι είχε δώσει αγάπη στους γονείς της, είναι ότι μόνο ένα πράγμα είναι σημαντικό και ουσιαστικό. Κι αυτό δεν είναι άλλο από το να επιστρέφουμε στον Θεό την Αγάπη που Αυτός μας δίνει, όπως κι αν εμείς Την αντιλαμβανόμαστε και Τη βιώνουμε, είτε με τις απλές, καθημερινές χαρές της ζωής είτε με την ηρεμία και τη δύναμη που πλημμυρίζουν το είναι μας. Επομένως, η ευχαριστία, η επίκληση, η πίστη ή οτιδήποτε άλλο εκφράζουμε προς τον Υπέρτατο Κύριο είναι υποπεδία του ενός πράγματος που τα συμπεριλαμβάνει όλα, και το οποίο είναι η αγάπη μας για Εκείνον, αφού Εκείνος πάντα την Αγάπη Του μας δίνει, όπως κι αν Αυτή εκδηλώνεται. Πιστεύω

ότι τώρα μου αποκαλύφθηκε αυτό που αναζητούσα από καιρό, η ουσιαστική τροφή, που αρχίζουμε να τη συνειδητοποιούμε εκφράζοντάς την κι εμείς προς τον Κύριο, από τον οποίο τη λαμβάνουμε. Πληρότητα είναι να βιώνουμε την Αγάπη Του για μας και τη δική μας αγάπη για Εκείνον. Όταν αυτό το βίωμα υπάρχει, πορευόμαστε προς το Άγνωστο που είναι ο ίδιος ο Θεός. Δεν έχει όμως πλέον σημασία να γνωρίσουμε το Άγνωστο, όπως εμείς το φανταζόμασταν ή το επιθυμούσαμε, μας αρκεί πια να αναγνωρίζουμε την Παρουσία Του μέσω της Αγάπης Του και να ζούμε το παλμό Της με ολόκληρο το είναι μας».